

TEKSTİL SEKTÖRÜ AÇISINDAN ROMANYA

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Ar-Ge Şubesi

Kasım 2021

İçindekiler Tablosu

1. GENEL BİLGİLER.....	4
Başlıca Sosyal Göstergeler	4
Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar.....	4
Coğrafi Konum	5
Siyasi ve İdari Yapı	5
Nüfus ve İstihdam.....	6
2. GENEL EKONOMİK DURUM	7
Temel Ekonomik Göstergeler.....	7
3. DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	8
Dış Ticaret	8
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1 000\$).....	8
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1 000\$)	9
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1 000\$).....	10
Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1 000 \$)	10
4. TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	12
Türkiye'nin Romanya'ya Başlıca İhraç Ettiği Ürünler (1000 \$).....	12
Türkiye'nin Romanya'ya Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$)	12
İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller	13
5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	14
Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	14
Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri, Milyar Dolar	14
6. ROMANYA TEKSTİL PAZARI.....	15
Dış Ticaret	15
Romanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$).....	15
Romanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)	15
Romanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$).....	16
Romanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)	16
7. ROMANYA PAZAR BİLGİLERİ.....	17
1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	17
A) Dış Ticaret Mevzuatı.....	17
Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası.....	18
B) İthalat Rejimi	19
C) İhracat Rejimi.....	20
D) Gümrük Vergileri.....	21
E) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar	22
Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı	23
F) Test Etme, Muayene ve Belgelendirme	23
G) Uygunluk Değerlendirme.....	24
H) Teknik Düzenlemelerin Duyurusu	25
İ) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	25
J) Teknik Engeller.....	25
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	26
A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	26
B) Dağıtım Kanalları	26
C) Tüketici Tercihleri	27
D) Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler	28
E) Reklam ve Promosyon	28
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	29
A) Tarım ve Hayvancılık.....	29

B) Sanayi	30
C) Hizmetler	31
D) Madencilik.....	31
E) Enerji.....	31
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	32
A) İş Kültürü	32
B) Para Kullanımı	32
C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması	33
D) Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri	33
E) Kullanılan Lisan.....	34
F) Ulaşım	34
G) Yerel Saat.....	34
H) Yerel Ölçü Birimleri	35
İ) Telefon Kodları	35
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	35
A) Şirket Türleri.....	35
B) Temsilcilik Açmak.....	38
C) Sosyal Güvenlik Uygulamaları	39
D) Bankacılık Mevzuatı	39
E) Çalışma ve Oturma İzinleri	40
KAYNAKÇA	42

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Romanya
Nüfus	19 317 000
Dil	Rumence
Din	Ortodoks (%87), Protestan (%6,8) Katolik (%5,6), Diğer (%0,6)
Yüzölçümü	238 391 km ²
Başkent	Bükreş
Başlıca Şehirleri	Bükreş, Lasi, Timisoara, Köstence, Cluj-Napoca, Craiova, Galati, Braşov
Cumhurbaşkanı	Klaus Iohannis
Başbakan	Florin-Vasile CÎȚU
Para Birimi	Lei

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

AB (Avrupa Birliği), AG (Avustralya Grubu), BIS (Uluslararası İmar Bankası), BSEC (Karadeniz Ekonomik İşbirliği), CCC (Gümrük İşbirliği Konseyi), CE (Avrupa Konseyi), CEI (Orta Avrupa Girişimi), EAPC (Avrupa - Atlantik Ortaklık Konseyi), EBRD (Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankası), ECE (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu), FAO (Tarım ve Gıda Örgütü), G-9, G-77, IAEA (Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı), IBRD (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası), ICAO (Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü), ICFTU (Uluslararası Serbest Ticaret Birlikleri Konfederasyonu), ICRM (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi), IFAD (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu), IFC (Uluslararası Finansman Kurumu), IFRC (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Toplulukları Federasyonu), ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), IMF (Uluslararası Para Fonu), IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü), INMARSAT (Uluslararası Denizcilik Uydu Teşkilatı), INTELSAT (Uluslararası Telekomünikasyon ve Uydu Örgütü), Interpol (Uluslararası (Uluslararası Standartlar Örgütü), ITU (Uluslararası Haberleşme Birliği), LAIA (Latin Amerika Entegrasyon Birliği), MONUC (BM Kongo Operasyonu), OAS (Amerika Devletleri Teşkilatı), OPCW (Kimyasal Silahları Yasaklama Organizasyonu), OSCE (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü), PCA (Daimi Hakemlik Mahkemesi), PFP (Barış için Ortaklık), UN (Birleşmiş Milletler), UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı), UNESCO (Eğitim-Bilim ve Kültür Örgütü), UNIDO (Endüstriyel Kalkınma Örgütü), UNIKOM (BM Irak-Kuveyt Gözlem Misyonu), UNMEE (BM Etiyopya-Eritre Misyonu), UNMIBH (BM Bosna Hersek Misyonu), UNMIK (BM Kosova Geçici Yönetimi), UPU (Dünya Posta Birliği), WCL (Dünya Emek

Konfederasyonu), WEU (Batı Avrupa Konseyi), WFTU (Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu), WHO (Dünya Sağlık Örgütü), WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı), WMO (Dünya Meteoroloji Örgütü), WTOO (Dünya Turizm Örgütü), WTO (Dünya Ticaret Örgütü)

Coğrafi Konum

Asya, Avrupa ve Ortadoğu'nun kavşak noktasında, Tuna Nehri ve Karadeniz yakınlarında yer alan Romanya, coğrafi yerleşim açısından oldukça stratejik bir konuma sahiptir. Büyük bir ekonomik potansiyeli elinde bulunduran ülke, gelişmiş sanayii ve tarım alanlarının yanı sıra zengin doğal kaynakları açısından da oldukça şanslıdır. 19 milyonluk nüfusu ve 238 391 kilometrekarelik yüzölçümü ile Avrupa'nın güney doğusunda yer alan Romanya, Bulgaristan (608 km), Macaristan (443 km), Moldova (450 km), Sırbistan (476 km) ve Ukrayna (531 km) ile sınıra sahiptir. Başkenti Bükreş olan ülkenin diğer önemli şehirleri Köstence, Yaş, Timisoara, Cluj-Napoca, Galati, Braşov ve Craiova'dır.

Siyasi ve İdari Yapı

Romenler, diğer Latin ulusları gibi M.S. ilk 1 000 yıl içinde ortaya çıkmış ve Trakyalı ataları olan Hint-Avrupa köklü "Dacia"lılar ile aynı bölgede yaşamışlardır. Bugün Romenler Doğu Roma dünyasının yegâne temsilcisidir ve Romence de İspanyolca, İtalyanca ve Fransızcanın yanında başlıca Latin kökenli dillerden birisidir.

İlk kez 1859 yılında Wallachia ve Moldavia Prenslüklerinin birleşmesi ile doğan Romen ulus devleti, 400 yıl kadar Osmanlı egemenliğinde kalmış ve 1878 yılında resmi bağımsızlığını ilan ederek üç yıl sonra da bir krallık haline gelmiştir. Ancak söz konusu krallık, Romen nüfusun sadece bir kısmını kapsamış, 3 milyon kişi Macaristan yönetimindeki Transilvanya'da, 2 milyon kişi Rusya kontrolündeki Bessarabia'da ve küçük gruplar da Bulgaristan'a ait bulunan Dobruca bölgesinde kalmışlardır. Krallığın, Romanyalıların tamamını bir yönetim altında toplama hedefi, ancak I. Dünya Savaşı'nın ardından 1918 yılında Transilvanya, Bessarabia, Bukovina ve güney Dobruca bölgelerinin Romanya ile birleşmesi ile gerçekleştirilmiştir. Böylelikle ülke bir anda iki misli büyümüş, ancak bu yeni bölgelerin ekonomik gelişmesi, ya da tam anlamıyla entegre olması sağlanamamıştır.

II. Dünya Savaşı sonrası ülke, diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi Sovyet egemenliği altına girerek komünist rejimi benimsemiştir. 1945 yılında Sovyetler Birliği destekli Romanya Komünist Partisi (RCP) yönetimi ele geçirmiş, 1947 yılı sonunda da Kral Michael tahttan çekilerek ülke Romanya Halk Cumhuriyeti adını almıştır.

1950'li yıllarda Moskova ile bağları zayıflasa da Gheorghe Gheorghiu-Dej yönetimindeki RCP, Stalinist ekonomi politikalarının tamamını uygulamıştır. 1965 yılında yönetimi devralan Nikolae Çavuşesku (Ceausescu) devlet konseyi başkanı olmuş, ülkenin adı Romanya Sosyalist Cumhuriyeti olarak değişmiştir. Gizli polis teşkilatının da desteğiyle Çavuşesku olağanüstü bir kişisel güç kazanmış, özellikle 1980'li yılların sonlarına doğru ülke yönetiminin bütün kilit noktalarına Çavuşesku'nun aile üyeleri ve arkadaşları yerleştirilmiştir.

Doğu Avrupa ülkelerinde komünist rejimlerin sarsıldığı 1989 yılı sonlarında, ülkenin Timoşoara kentinde rejime karşı ilk tepkiler başlamış, bastırılan gösterilerin Bükreş'e sıçraması ile birlikte olaylar hızla gelişmiş, 25 Aralık 1989'da Nikolae Çavuşesku ile eşi idam edilmiştir.

Tüm ülkeye yayılan ayaklanmalar sonucu, Ulusal Kurtuluş Cephesi (National Salvation Front) sosyalist rejime son vermiş, 1990 yılında da serbest seçimler yapılarak ülkede çok partili demokratik sisteme geçilmiştir. Romanya, halen çok partili parlamenter sistem ve Senato ile Millet Meclisinden oluşan iki meclis ile yönetilen demokratik bir Cumhuriyettir.

Nüfus ve İstihdam

1990 yılından beri gerek dışarıya göç gerekse artan ölüm ve azalan doğum oranları nedeniyle, Romanya'nın nüfusu sürekli azalma kaydetmiştir. 1990 yılında 23,21 milyon kişi olan ülke nüfusu, 2019 yılında 19,3 milyon kişiye kadar düşmüştür.

Ülkenin nüfus azalışında doğal sebeplerin yanı sıra göç de önemli bir faktörü oluşturmaktadır. Nüfusun azalmış olmasına, yurtdışına çalışmaya gidenlerin önemli ölçüde sebep olduğu tahmin edilmektedir. Diğer taraftan Uluslararası Göç Örgütü, yurtdışında çalışmakta olan Romen sayısını 2 milyon kişi olarak belirtmektedir ki bu rakam da yetişkin nüfusun yaklaşık %10'luk kısmına karşılık gelmektedir. 1990'lı yıllarda başlayan dış göçün başlangıçtaki hedef ülkeleri Yugoslavya ve Polonya gibi Doğu Avrupa ülkeleri iken bugün Almanya, İtalya, İspanya gibi Batı Avrupa ülkeleri ve İsrail en fazla tercih edilen yabancı ülkeler haline gelmiştir.

Ülkenin nüfusunun %89,5'i Romenlerden oluşmaktadır. Ülkede resmi olarak Macarlar (%6,6), Çingeneler (%2,5) ve Almanlar (%0,5) da dâhil olmak üzere 13 azınlık grubu mevcuttur.

Romanya halkının yaklaşık %96'sı okur-yazardır. Nüfusun ortalama yaşı 39,7 olan Romanya, Batı Avrupa ülkelerine göre daha genç bir nüfusa sahiptir. Bununla beraber, azalan doğum oranı, bu durumun değişeceğine ve gelecek 10 yılın sonuna doğru, ülkedeki yaşlı

nüfusun çalışma yaşındaki nüfusa bağımlılık oranının yükseleceğine işaret etmektedir. Ülkede 14 yaş altı nüfusta azalma gözlenirken, 65 yaş üstü nüfus ise artmaktadır. Bu durumun, emeklilik, sosyal sigorta ve sağlık sistemi üzerinde bir baskı oluşturması beklenmektedir.

Komünist sistemin yıkılmasının ardından, ülkenin işgücü yapısı ve büyüklüğü de önemli ölçüde değişiklik göstermiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda kayıt dışı ekonominin büyümesi ile işgücü ile ilgili güncel ve doğru bilgi temin etmek ve bu bilgileri yorumlamak zorlaşmıştır.

İşsizler, emekliler, kırsal kesimde çalışan ücretliler, düşük ücretli işlerde çalışan büyük kentlerde yaşayan büyük aileler ile Moldova sınırındaki bölgelerde ve daha az gelişmiş olan kuzeydoğu bölgelerinde yaşayan kesimler, ülkede yoksulluktan en fazla zarar gören nüfusu oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde diğer AB ülkelerine yönelik göçün tahmin edilememesi işgücü ile ilgili olarak belirsizlik yaratmaktadır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2019	2020	2021*	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	249,7	247,21	289,13	316,34	339,75	362,8	386,58	410,82
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar-%)	4,1	-3,9	6	4,8	3,8	3,7	3,5	3,5
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	12 867	12 797	14 968	16 378	17 591	18 786	20 019	21 276
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	3,8	2,6	2,8	2,1	2,6	2,6	2,5	2,5
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-4,7	-5,1	-5	-4,7	-4,6	-4,3	-4,1	-4
Devletin Genel Net Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	28,5	40,4	43,3	45,9	48,6	51,3	53,7	56
Toplam Yatırımların GSYİH'ya Oranı (%)	23,7	22,9	23,6	24	24,8	25,1	25,3	25,6
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	3,9	5	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9

Kaynak: IMF

*: Tahmin

Avrupa'nın güney doğusunda yer alan ve Polonya'nın ardından Orta ve Doğu Avrupa'nın en büyük ikinci pazarı durumunda olan Romanya, sanayileşme sürecine girilmesiyle birlikte güçlü bir kırsal göç gerçekleşmiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan ağır yaralarla çıkan Romanya, ekonomisini kalkındırmak için büyük bir mücadele dönemine girmiştir. Aralık 1989 Devrimi'nden sonra serbest piyasa sistemine adapte olmaya başlayan Romanya, iktisadi gelişme amacıyla dış ticarete önem vermiştir. Ayrıca, yine bu amaçla pek çok reformlar yapılmıştır.

Kısa sürede hisselerinin çoğu devlet kontrolü altında bulunan bütün kuruluşların hızlı ve şeffaf bir biçimde özelleştirilmesi ve vatandaşların hayat standardının yükseltilmesi yönünde politikalar uygulamaya konulmuştur. Bu reformlar özellikle, IMF, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi uluslararası oluşumlar tarafından desteklenmiştir. Bu önemli gelişmelerle beraber 1 Ocak 2007 itibarıyla ülkenin Avrupa Birliği tam üyesi olması, Romanya'yı Avrupa'nın cazip ülkelerinden biri haline getirmiştir.

Ülke ekonomisinin karşı karşıya olduğu çeşitli problemler bulunmaktadır. Ülkede kayıt dışı ekonomimin büyük olması, vergi sistemine düşük oranda katkı sağlayabilen kırsal nüfusun yüksek olması, vergilerin düzenli olarak toplanamaması gibi sorunlardan dolayı vergi gelirleri yeterli düzeye ulaşamamaktadır. Bu nedenle eğitim, sağlık, refah, altyapı ve güvenlik harcamaları yeterli düzeyde gerçekleştirilememektedir. Romanya Doğu Avrupa ülkeleri arasında en düşük kişi başı gelire, çevre standartları açısından en düşük seviyeye, en yüksek ödenmemiş vergi borçlarına ve en düşük eğitim harcamasına sahiptir. Ülkenin Euro Bölgesi ile kurmuş olduğu sıkı ticari ve mali bağlar, ekonomisini bu bölgedeki gelişmelere karşı riskli hale getirmektedir.

3. DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Dış Ticaret

1000 \$	2017	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim
İhracat	70.626.887	80.077.606	77.298.748	71.046.399	-8,1%
İthalat	85.318.177	97.877.633	96.644.319	92.056.306	-4,7%
Hacim	155.945.064	177.955.239	173.943.067	163.102.705	-6,2%
Denge	-14.691.290	-17.800.027	-19.345.571	-21.009.907	8,6%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1 000\$)

Sıra	ÜLKE	2019	2020	Değişim %	Pay %
1.	Almanya	17.343.320	16.193.180	-6,6%	22,8%
2.	İtalya	8.722.038	7.645.913	-12,3%	10,8%
3.	Fransa	5.330.921	4.782.411	-10,3%	6,7%
4.	Macaristan	3.723.309	3.547.298	-4,7%	5,0%
5.	Polonya	2.725.421	2.654.615	-2,6%	3,7%
6.	Bulgaristan	2.716.467	2.588.939	-4,7%	3,6%
7.	Hollanda	2.359.442	2.524.251	7,0%	3,6%
8.	Türkiye	2.504.160	2.391.524	-4,5%	3,4%

9.	Birleşik Krallık	2.889.193	2.377.592	-17,7%	3,3%
10.	Çek Cumhuriyeti	2.424.797	2.202.246	-9,2%	3,1%
	TOPLAM	77.298.748	71.046.399	-8,1%	100,0%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1 000\$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim %	Pay %
'8708	87.01 ila 87.05 Pozisyonlarında yer alan motorlu taşıtların aksam, , parça ve aksesuarı	6.928.431	6.178.720	-10,82%	9%
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal , edilmiş diğer motorlu taşıtlar (87.02 pozisyonuna girenler hariç), (steysin vagonlar ve yarış arabaları dahil)	5.471.437	5.410.573	-1,11%	8%
'8544	İzole edilmiş (emaye kaplanmış veya anodize edilmiş olanlar dahil), teller, kablolar (koaksiyel kablolar dahil) ve diğer izole edilmiş, elektrik iletkenler (bağlantı parçaları ile teçhiz edilmiş olsun, olmasın); tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar, (bağlantı parçalarıyla veya elektrik iletkenleri ile teçhiz edilmiş, olsun olmasın)	4.059.658	3.638.160	-10,38%	5%
'8537	Elektriğin kontrol veya dağıtımına mahsus olup, 85.35 veya 85.36 pozis-, yonlarında yer alan iki veya daha fazla cihazla donatılmış tablolar, , panolar, konsollar, masalar, kabinler ve diğer mesnetler (90. fasılda, yer alan alet ve cihazlarla donanmış olanlar dahil) ve sayısal kontrol, cihazları (85.17 pozisyonunda yer alan cihazlar hariç)	2.451.671	2.633.414	7,41%	4%
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.669.432	1.558.113	-6,67%	2%
'9401	Oturmaya mahsus mobilyalar (94.02 pozisyonundakiler hariç), (yatak haline getirilebilir türden olsun olmasın) ve bunların aksam, ve parçaları	1.851.972	1.495.387	-19,25%	2%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar	2.470.461	1.318.209	-46,64%	2%
'1005	Mısır	1.390.729	1.225.773	-11,86%	2%

'8517	Telefon cihazları (hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için, olan telefonlar dahil); ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya, vermeye mahsus diğer cihazlar (kablolu veya kablosuz ağlarda, (yerel veya geniş kapsamlı alan ağları gibi) iletişime mahsus cihazlar , dahil),(84.43, 85.25, 85.27 veya 85.28 pozisyonunda yer alan alıcı veya , verici cihazlar hariç)	1.216.866	1.094.751	-10,04%	2%
'8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar (vantilatörler ve aspiratörler); bir aspiratörü olan havalan-, dırmaya mahsus davlumbazlar (filtreli olsun olmasın)	1.130.520	976.045	-13,66%	1%
	TOPLAM	77.298.748	71.046.399	-8,09%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1 000\$)

Sıra	ÜLKE	2019	2020	DEĞİŞİM %	PAY %
1.	Almanya	19.506.528	19.172.183	-1,7%	21%
2.	İtalya	8.830.558	8.231.018	-6,8%	9%
3.	Macaristan	6.808.332	6.748.851	-0,9%	7%
4.	Çin	5.094.577	5.744.772	12,8%	6%
5.	Polonya	5.776.424	5.677.445	-1,7%	6%
6.	Fransa	4.749.916	4.255.037	-10,4%	5%
7.	Türkiye	4.322.273	3.993.704	-7,6%	4%
8.	Hollanda	3.811.448	3.569.965	-6,3%	4%
9.	Avusturya	3.017.915	2.939.658	-2,6%	3%
10.	Çek Cumhuriyeti	2.930.731	2.896.862	-1,2%	3%
	TOPLAM	96.644.319	92.056.306	-4,7%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1 000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim %	Pay %
'8708	87.01 ila 87.05 Pozisyonlarında yer alan motorlu taşıtların aksam, , parça ve aksesuarı	4.203.357	3.887.319	-7,52%	4%
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karışık olan veya, karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar (30.02, 30.05 veya, 30.06 pozisyonlarındaki eşya hariç) (deri üzerine zerk edilerek , kullanılmaya mahsus olanlar transdermal administration systems, dahil) (dozlandırılmış veya perakende satılacak şekilde , ambalajlanmış)	3.053.251	3.274.408	7,24%	4%
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal , edilmiş diğer motorlu taşıtlar (87.02 pozisyonuna girenler hariç), (steysin vagonlar ve yarış arabaları dahil)	2.931.138	2.340.165	-20,16%	3%

'2709	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham)	4.102.503	2.272.505	-44,61%	2%
'8517	Telefon cihazları (hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için, olan telefonlar dahil); ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya, vermeye mahsus diğer cihazlar (kablolu veya kablosuz ağlarda, (yerel veya geniş kapsamlı alan ağları gibi) iletişime mahsus cihazlar , dahil),(84.43, 85.25, 85.27 veya 85.28 pozisyonunda yer alan alıcı veya , verici cihazlar hariç)	1.941.913	2.034.649	4,78%	2%
'8544	İzole edilmiş (emaye kaplanmış veya anodize edilmiş olanlar dahil), teller, kablolar (koaksiyel kablolar dahil) ve diğer izole edilmiş, elektrik iletkenler (bağlantı parçaları ile teçhiz edilmiş olsun, olmasın); tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar, (bağlantı parçalarıyla veya elektrik iletkenleri ile teçhiz edilmiş, olsun olmasın)	2.022.009	1.735.671	-14,16%	2%
'8542	Elektronik entegre devreler	1.401.345	1.387.843	-0,96%	2%
'8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devrelerinin anahtarlanma-, sına veya korunmasına veya elektrik devresine veya elektrik devre-, sinden bağlantı yapmaya mahsus elektrik teçhizatı (örneğin; anah-, tarlar, röleler, sigortalar, dalga bastırıcılar, fişler, prizler ve soketler, ampul duyları ve diğer bağlayıcılar, bağlantı kutuları); optik lifler, optik, lif demetleri veya kabloları için bağlayıcılar)	1.394.727	1.324.778	-5,02%	1%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar	1.490.787	1.152.614	-22,68%	1%
'8471	Tarifenin başka bir yerinde belirtilmeyen veya yer almayan otomatik, bilgi işlem makinaları ve bunlara ait birimler; manyetik veya optik, okuyucular, verileri kayıt ortamına kod şekline dönüştürerek girmeye ait, makinalar ile bu verileri işleyen makinalar	800.221	1.041.668	30,17%	1%
	TOPLAM	96.644.319	92.056.306	-4,75%	100%

Kaynak: ITC Trademap

4. TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'nin Romanya'ya Başlıca İhraç Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim %	Pay %
'6006	Diğer örme mensucat	40.699	45.146	37.980	-15,87%	18%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54. 04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	40.683	39.639	31.088	-21,57%	15%
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya, lamine edilmiş olsun olmasın)	21.026	21.334	21.064	-1,27%	10%
'5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	31.371	28.302	14.924	-47,27%	7%
'5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içerenler)(m2. ağırlığı 200 gr. 1 geçmeyenler)	14.234	13.967	14.274	2,20%	7%
'5602	Keçeler (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş, olsun olmasın)	8.032	9.624	13.441	39,66%	6%
'6004	Eni 30 cm.yi geçen, ağırlık itibariyle % 5 veya daha fazla elastomerik , iplik veya kauçuk iplik içeren örme mensucat	9.400	7.841	6.236	-20,47%	3%
'5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. 1 geçenler)	6.891	5.597	5.729	2,36%	3%
'5211	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85'den az pamuk içeren, sentetik veya suni liflerle karıştırılmış olup m2. ağırlığı 200 gr.1, geçenler)	8.095	7.111	5.243	-26,27%	2%
'5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak, satılacak hale getirilmemiş) (67 desiteksten az olan sentetik mono, filamentler dahil)	2.134	4.855	4.866	0,23%	2%
	TOPLAM	256.563	248.785	212.085	-14,75%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Romanya'ya Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim %	Pay %
'5806	Kordelalar (58.07 pozisyonunda yer alanlar hariç); paralel hale getirilip, yapıştırılmış iplik veya	8.710	12.414	9.190	-25,97%	19,94%

	liflerden atkı ipliksiz kordelalar (boldükler)					
'5503	Sentetik devamsız lifler (karde edilmemiş, taranmamış veya iplik , imali için diğer surette hazırlanmamış)	8.444	11.114	8.206	-26,17%	17,80%
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikle lamine edilmiş, mensucat (59.02 pozisyonundakiler hariç)	1.699	8.340	6.333	-24,06%	13,74%
'5902	Naylon veya diğer poliamidlerden, poliesterlerden veya viskoz , ipeğinden elde edilen yüksek mukavemetli iplikten her nevi nakil, vasıtası iç ve dış lastiği için mensucat	2.503	7.043	4.438	-36,99%	9,63%
'5601	Dokumaya elverişli maddelerden votka ve vatkadan mamul eşya; , uzunluğu 5 mm. yi geçmeyen dokumaya elverişli lifler (kırpıntılar), dokumaya elverişli maddelerin toz ve tarazları	2.300	2.655	3.208	20,83%	6,96%
'5515	Sentetik devamsız liflerden diğer dokunmuş mensucat	1.671	2.832	2.430	-14,19%	5,27%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54. 04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	1.384	2.558	2.267	-11,38%	4,92%
'5101	Yün ve yapağı (karde edilmemiş veya taranmamış)	9.306	3.092	1.989	-35,67%	4,32%
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya, lamine edilmiş olsun olmasın)	509	1.482	1.274	-14,04%	2,76%
'5911	Dokumaya elverişli maddelerden teknik işlerde kullanılmaya mahsus, bu fasılın 7 nolu notunda belirtilen ürünler ve eşya	948	1.207	1.264	4,72%	2,74%
	TOPLAM	47.005	58.553	46.089	-21,29%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı
Ticari Mübadelelerin Geliştirilmesine Matuf Uzun Vadeli Anlaşma	27.10.1970	12.12.1970/13692
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	01.07.1986	01.06.1988/19829

Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	02.02.2006	17.12.2006/26379
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	03.03.2008	03.07.2010/27630
Türkiye ve Romanya Vatandaşlarının Karşılıklı Seyahatlerine İlişkin Protokolde Değişiklik Yapılmasına Dair Anlaşma	19.09.2013	07.02.2014/28906
Türkiye-Romanya JETCO Kurucu Anlaşma	01.04.2015	-
Türkiye-Romanya JETCO İşleyişine İlişkin Protokol	08.02.2019	-

5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

2020 yılında Romanya’da gerçekleşen doğrudan yabancı yatırım miktarı 6,5 milyar dolar olması beklenmektedir. Romanya, 2020 yılında 115 milyar dolarlık toplam yabancı sermaye stoğu ile dünyada 49. sıradadır.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri, Milyar Dolar

Veriler	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Ülkeye giren DYY	6,3	6,0	6,9	7,2	6,5	7,1	7,5	7,5
Ülkeye giren DYY (% GSYİH)	3,3	2,8	2,9	3,0	2,5	2,6	2,6	2,5
Ülkeye giren DYY (Gayrisafi sabit sermaye yatırımlarındaki payı, %)	14,5	12,6	13,5	13,8	11,5	12,0	12,5	12,3
Ülkeden çıkan DYY	-1,3	-0,4	-1,0	-1,2	-0,6	-0,9	-0,7	-0,7
Net DYY	5,0	5,6	5,9	6,0	5,9	6,2	6,8	6,8
DYY stoğu	79,2	98,1	102,2	109,4	115,9	123,0	130,5	138,0
Kişi başına DYY stoğu (\$)	4 001	4 993	5 240	5 650	6 025	6 431	6 858	7 285
DYY stoğu (% GSYİH)	42,0	46,4	42,7	46,2	44,5	45,2	45,5	45,6
Ülkeye giren DYY açısından dünyadaki payı (%)	0,25	0,35	0,44	0,34	0,30	0,31	0,32	0,31
DYY stoğu açısından dünyadaki payı (%)	0,28	0,33	0,32	0,32	0,33	0,34	0,34	0,35

Kaynak: EIU

*: Tahmin

6. ROMANYA TEKSTİL PAZARI

Dış Ticaret

1000 \$	2017	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim
İhracat	1.052.082	1.241.986	1.144.990	980.533	-14,36%
İthalat	3.413.058	3.556.139	3.153.883	2.614.611	-17,10%
Hacim	4.465.140	4.798.125	4.298.873	3.595.144	-16,37%
Denge	-2.360.976	-2.314.153	-2.008.893	-1.634.078	-18,66%

Kaynak: ITC Trademap

Romanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$)

Sıra	ÜLKE	2019	2020	Değişim %	Pay %
1.	İtalya	338.850	230.388	-32,01%	23%
2.	Almanya	152.403	135.180	-11,30%	14%
3.	Ukrayna	68.024	54.067	-20,52%	6%
4.	Türkiye	60.090	50.453	-16,04%	5%
5.	Polonya	55.935	46.018	-17,73%	5%
6.	Belçika	23.833	42.047	76,42%	4%
7.	Fransa	42.525	41.033	-3,51%	4%
8.	Moldova Cumhuriyeti	50.501	39.883	-21,03%	4%
9.	Çek Cumhuriyeti	21.135	37.702	78,39%	4%
10.	Makedonya, Kuzey	38.932	34.136	-12,32%	3%
	TOPLAM	1.144.988	980.530	-14,36%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Romanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim %	Pay %
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikle lamine edilmiş, mensucat (59.02 pozisyonundakiler hariç)	76.168	105.975	39,13%	11%
'5107	Taranmış (kamgarn) yün iplikleri (perakende olarak satılacak hale, getirilmemiş)	137.703	94.080	-31,68%	10%
'5509	Sentetik devamsız liflerden iplikler (dikiş ipliği hariç) (perakende, olarak satılacak hale getirilmemiş)	91.374	74.004	-19,01%	8%
'5503	Sentetik devamsız lifler (karde edilmemiş, taranmamış veya iplik, imali için diğer surette hazırlanmamış)	93.506	68.853	-26,37%	7%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	77.134	60.448	-21,63%	6%
'5911	Dokumaya elverişli maddelerden teknik işlerde kullanılmaya	56.146	49.695	-11,49%	5%

	mahsus, bu fasılın 7 nolu notunda belirtilen ürünler ve eşya				
'5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak, satılacak hale getirilmemiş) (67 desiteksten az olan sentetik mono, filamentler dahil)	52.953	44.183	-16,56%	5%
'5004	İpek ipliği (ipek döküntülerinden elde edilen iplikler hariç), (perakende satılacak hale getirilmemiş)	74.829	43.329	-42,10%	4%
'5806	Kordelalar (58.07 pozisyonunda yer alanlar hariç); paralel hale getirilip, yapılandırılmış iplik veya liflerden atkı ipliksiz kordelalar (boldükler)	45.609	39.112	-14,24%	4%
'5401	Sentetik ve suni filamentlerden dikiş ipliği (perakende olarak, satılacak hale getirilmiş olsun olmasın)	41.527	39.042	-5,98%	4%
	TOPLAM	1.144.990	980.533	-14,36%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Romanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2019	2020	Değişim %	Pay %
1.	İtalya	929.476	736.095	-20,81%	28%
2.	Almanya	556.680	468.363	-15,86%	18%
3.	Türkiye	255.184	212.163	-16,86%	8%
4.	Birleşik Krallık	246.074	186.159	-24,35%	7%
5.	Çin	208.227	182.333	-12,44%	7%
6.	Fransa	118.717	100.510	-15,34%	4%
7.	Hollanda	88.903	94.380	6,16%	4%
8.	Polonya	72.022	70.231	-2,49%	3%
9.	Belçika	60.798	67.116	10,39%	3%
10.	Çek Cumhuriyeti	79.440	57.584	-27,51%	2%
	TOPLAM	3.153.883	2.614.611	-17,10%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Romanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim %	Pay %
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54. 04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	361.962	312.195	-13,75%	12%
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikte lamine edilmiş, mensucat (59.02 pozisyonundakiler hariç)	346.274	277.964	-19,73%	11%

'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya, lamine edilmiş olsun olmasın)	184.664	192.138	4,05%	7%
'5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak, satılacak hale getirilmemiş) (67 desiteksten az olan sentetik mono, filamentler dahil)	194.391	158.154	-18,64%	6%
'6006	Diğer örme mensucat	139.506	115.831	-16,97%	4%
'5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içerenler)(m2. ağırlığı 200 gr. 1 geçmeyenler)	129.477	108.654	-16,08%	4%
'5105	Yün, ince veya kaba hayvan kılları (karde edilmiş veya taranmış), (yığın halinde taranmış yün dâhil)	145.700	102.770	-29,46%	4%
'5902	Naylon veya diğer poliamidlerden, poliesterlerden veya viskoz, ipeğinden elde edilen yüksek mukavemetli iplikten her nevi nakil, vasıtası iç ve dış lastiği için mensucat	109.787	80.880	-26,33%	3%
'5806	Kordelalar (58.07 pozisyonunda yer alanlar hariç); paralel hale getirilip, yapıştırılmış iplik veya liflerden atkı ipliksiz kordelalar (boldükler)	93.731	76.213	-18,69%	3%
'5408	Suni filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54.05 Pozisyonundaki, maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dâhil)	76.125	62.155	-18,35%	2%
	TOPLAM	3.153.880	2.614.609	-17,10%	100%

Kaynak: ITC Trademap

7. ROMANYA PAZAR BİLGİLERİ

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı

1989'dan bu yana Romanya, Batı ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmiş, bu amaçla serbest piyasa ekonomisinin gereklerinin yerine getirilmesi ve buna uygun mevzuat değişikliklerin yapılması çabaları, ülkenin dış ticaret politikasına da yansımıştır. Ülke, GATT ve Dünya Ticaret Örgütü'nün kurucu üyelerindedir. 1993 yılında, Romanya, Avrupa Konseyi'nin de tam üyesi olmuştur.

Bununla beraber, Romanya'nın dış ticaret rejiminde çok sık değişiklikler yapılmış, kota ve tarife düzeyleri sıkça değiştirilmiştir. Ayrıca dış ticaret politikasında zaman zaman birbiriyle çelişen amaçlar gözetilmiş, ithalat kısıtlamaları ve ihracata zarar verecek politikalar eş zamanlı olarak kullanılmıştır.

1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği'ne tam üye olan ülke, üyelik kapsamında Avrupa Birliği Müktesebatı ile beraber Ortak Ticaret Politikasına tamamen uyum sağlamıştır. Romanya, Türkiye ve AB dışındaki üçüncü ülkelere sanayi mamulü ithalatında AB'nin Ortak Gümrük Tarifesi (OGT), tarım ürünlerinde ise ilgili ülkelere taviz verilen ürünler dışında yine Dünya Ticaret Örgütü taahhütlerini uygulamaktadır.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelere ithalatta ortak kuralları uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir. (https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir. (<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tariflerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelerden gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

[\(https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/\)](https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/)

B) İthalat Rejimi

Romanya'ya gerçekleştirilen ithalat işlemlerinde genelde özel bir ruhsata gereksinim duyulmamaktadır. Sadece uluslararası anlaşmalara göre; ateşli silahlarla patlayıcı maddeler, bitki, hayvan ve insan sağlığına zarar verebilecek belirli malların ithalatı kısıtlama ve yasaklamalara tabidir.

Bu ürünlerin ithalatında kontrol amaçlı verilen ithal lisanslarının verildiği kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır:

- Atık maddeler için Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Köy Kalkınma Bakanlığı,
- Kamu sağlığı ve çevre için tehlikeli maddeler için Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Köy Kalkınma Bakanlığı,
- Silahlar ve patlayıcı maddeler için İçişleri ve İdari Reform Bakanlığı,
- Radyoaktif ve nükleer ürünler için Nükleer Faaliyetlerin Kontrolü Milli Komisyonu,
- İlaç yapımında kötü amaçlı kullanıma elverişli bazı kimyasal maddeler için İçişleri ve İdari Reform Bakanlığı,

İthalat işlemlerinde Romanya Gümrük İdaresi aşağıda belirtilen ürünlerde ve durumlarda gümrük vergisi borcunun ödenmesi veya teminata bağlanması ile ilgili muafiyet getirmektedir. Bunlar:

- Askıya alma rejiminde yer alan ürünler,

- Dâhilde işleme rejimi çerçevesinde tamir edilerek yeniden yurt dışına gönderilecek gemi, uçak, helikopter, lokomotif ve demiryolu vasıtaları veya aksam ve parçaları,

- Yetkili gümrük biriminin gözetimi altında tutulan transit ürünler,

- Bir taşıt üzerinde tek parça olarak taşınması ve ithalatı mümkün olmayan ürünlerin parçalarının bir araya getirilmesinde kullanılan diğer ürünler/araçlar,

- Gümrüksüz satış mağazalarında satılacak ürünler,

- Mevcut mevzuata, gümrük antrepo rejimi, dahilde işleme rejimi, geçici kabul rejimine göre gümrük vergisinden muaf ürünler,

- Kiralama sözleşmesi (leasing) ile getirilen ürünler.

Romanya uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükleri haricinde ithalatta herhangi bir kısıtlama uygulamamaktadır. 1998 yılından itibaren ihracatta uygulanan miktar kısıtlamaları da kaldırılmıştır.

Bazı ürünlere gümrük vergisi muafiyeti sağlanmaktadır.

- İnsani yardım maksadıyla ithal edilen ürünler,

- Ticari bir değer taşımayan numuneler ve modeller,

- Yabancı yatırımcı tarafından kurulan veya kurulacak olan şirketin sermaye artırımını için kayıtlı sermayeye katkı sağlayan ürünler,

- Sosyal, insani ve kültürel amaçlı kurumlara ve derneklere yapılan bağışlar.

C) İhracat Rejimi

1 Ocak 1998 tarihinden itibaren ihracatta her türlü kısıtlama ve miktar sınırlaması kaldırılmıştır.

Aşağıda sayılan ürünlerin ihracatı gözetim altında bulundurulmaktadır;

- Kereste ve artıkları, inek ve domuz ham post ve derisi, tomruk, biçilmiş kereste, atık ve kırpıntı kâğıt, atık ve hurda demir ve demir dışı metaller,

- Değerli taşlar ve bunları içeren ürünler,

- İlaç veya uyuşturucu madde yapımında kullanmaya elverişli maddeler,

- Radyoaktif maddeler, alfa, beta ve gama ışınlarının ve x-dalgalarının kullanımına elverişli nükleer tesisat ve düzenekler,

- Silahlar ve patlayıcı maddeler.

- Kereste ve artıkları, inek ve domuz ham post ve derisi, tomruk, biçilmiş kereste, atık ve kırıntı kâğıt, atık ve hurda demir ve demir dışı metaller,

- Değerli taşlar ve bunları içeren ürünler,

- İlaç veya uyuşturucu madde yapımında kullanmaya elverişli maddeler,

- Radyoaktif maddeler, alfa, beta ve gama ışınlarının ve x-dalgalarının kullanımına elverişli nükleer tesisat ve düzenekler,

- Silahlar ve patlayıcı maddeler.

D) Gümrük Vergileri

Romanya gümrük mevzuatına göre gümrük alanına gelen ürünler kesin veya geçici ihracat veya ithalat statüsü kazanmaktadır.

Geçici ithalatta gümrük vergisi askıya alınmakta onun yerine teminat istenmektedir. Geçici gümrük statüsü tanınan ürünler şunlardır:

- Transit geçen ürünler,

- Gümrük alanındaki antrepolarda bekletilen ürünler,

- Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilen ürünler,

- Hariçte İşleme Rejimi kapsamında ihraç edilen ürünler,

- Gümrük İdaresinin kontrolünde işlenen ürünler,

- Geçici olarak ithal edilen ürünler.

- Geçici gümrük statüsü, ürünün başka bir statü kazanması durumunda son bulmaktadır.

Malın gümrük değeri, fatura ve taşıma, yükleme, boşaltma ve sigorta bedeli gibi diğer harcama belgeleri Gümrük İdaresine sunan ithalatçı tarafından beyan edilmektedir.

Gümrük Beyannamesi ile birlikte Gümrük İdaresine ibrazı istenen diğer belgeler şunlardır:

- Taşıma belgesi veya taşımacı tarafından giriş/çıkış bilgilerini içeren belge,
- Faturanın aslı veya kopyası veya konsinyedeki gümrük değerini gösteren bir belge,
- Gümrük değerinin beyanı,
- Varsa, temel gümrük tarifesinden farklı tercihli gümrük tarifesi uygulanmasını sağlayacak belge (ör: EUR 1, P16 gibi),
- İthalatçı firmanın vergi numarası.

E) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Romanya’da gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır. Bu anlamda herhangi bir AB ülkesinde serbest dolaşıma giren bir gıda ürününün herhangi başka bir teste tabi tutulmadan Romanya’ya ithalatı ve iç pazarda satışı mümkün olmaktadır.

AB genelinde pazara sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde çıkartılan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde belirlenmiştir. Bu yasayla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler pazara sunulamamakta ve pazardan kaldırılmaktadır. AB pazarlamastandard düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996), yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

Romanya Standartları ASRO-Romanya Ulusal Standartlar Kurumu (<http://www.asro.ro.es>) tarafından oluşturulmaktadır. ASRO-CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi), ISO (Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu) ve IEC (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu) üyesidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB ülkelerine ithal edilebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir ve birçok sanayi ürününde CE İşareti bulunması zorunludur.

ISO 9000 serisi ve HACCP, ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 bu alandaki diğer uygulamalardır.

Avrupa Birliği'nin Ürönlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regölasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürönlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regölasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ölkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ölkemiz 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürönlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ölkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır.

Ölkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile uyum sağladığı veya düzenlenmemiş alanda yer alan sektörlerle ilişkin olarak Türk ürünlerinin ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürönlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyindedir.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı sorular için abteknik@ticaret.gov.tr adresinden irtibata geçilebilir.

F) Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Romanya'daki denetleme kurumları aşağıda yer almaktadır:

- Ulusal İletişim Düzenleme Kurumu (ANCOM)-telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanlarının ithalat denetimi <http://www.ancom.org.ro>

- Romanya Gemi Otoritesi-gemi ve parçaları, gezi tekneleri, sahil güvenlik ekipmanları, can yelekleri: <https://www.rna.ro>

- İş Güvenliği Müfettişliği-makine, kişisel koruyucu donanımlar, sivil amaçlı patlayıcılar: <https://www.igsu.ro>

- Devlet İnşaat Müfettişliği-yangın güvenliği dışındaki yapı malzemeleri: <https://www.isc-web.ro>

- Ulusal Kazan, Basınçlı ve Kaldırma Ekipmanları Devlet Kurumu-basınçlı ekipmanlar: <https://www.iscir.ro>

- Ulusal Acil Durumlar Müfettişliği-yangınları önleyecek yapı malzemeleri: <https://dsu.mai.gov.ro>

- Sağlık Bakanlığı-kozmetik ürünleri, tütün ürünleri, biyosidal ürünler, tıbbi cihazlar: <https://www.ms.ro>

- Ulusal Tüketiciyi Koruma Kurumu-elektrikli aletler: <https://www.anpce.gov.ro>

- Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı-gıda güvenliği, tohumlar: <https://www.ansvsa.ro>

- Romanya Enerji Düzenleme Kurumu-ev tipi elektrikli buzdolapları, dondurucular ve kombinasyonlarının enerji verimlilik şartları: <https://www.anre.ro>

- Ulusal Çevre Koruma Kurumu-REACH çerçevesindeki denetimler, çevrenin korunması için kontrol altında tutulması gereken kimyasallar ve katı atıklar: <https://www.anpm.ro>

- Maden Kaynakları Ulusal Kurumu-maden, hidrokarbür ve türevleri: <https://www.namr.ro>

- Romanya Mali İdari Ulusal Kurumu (ANAF)- ithalat denetimi: <https://www.customs.ro>

G) Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır. AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir. AB üyesi ülkelerin

uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır. (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>)

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN-CENELEC'ten temin edilebilir. CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi) ve CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi)'dir. (<https://www.cencenelec.eu/Pages/default.aspx>)

H) Teknik Düzenlemelerin Duyurusu

Romanya'da yeni teknik düzenlemeler, mevcut düzenlemelerde yapılan değişiklikler aylık olarak ülkenin Resmî Gazetesinde (<http://www.monitoruloficial.ro/>) yayınlanır. Teknik düzenlemelerin tamamına ilişkin belgeler ise ASRO'dan temin edilebilmektedir.

İ) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Romanya kalite ve güvenlik standartları Romanya Standartlar Enstitüsü yetkisi altındadır. Ülkede, standartları uluslararası standartlar ve AB standartlarına uygun hale getirmeye yönelik olarak mevzuat değişikliği çalışmalarını yapılmıştır. Yeni standartların tamamına yakını ISO veya AB standartlarına uyumlandırılmıştır.

Romanya bitki ve hayvan sağlığı önlemlerini AB'ninkilerle uyumlaştırmaya başlamıştır. AB önlemlerinin adaptasyon ve uygulamasının Romanya'ya tavukçuluk ürünleri, sığır eti ve biyoteknoloji ürünleri ihracatına sert etkisi olması beklenmektedir.

Romanya'da üretilen ve ithal edilen malların ambalajları üzerine Tüketici Koruma Kanunu gereğince etiket koyma ve ambalajın içindeki mamulün ne olduğu hakkında açıklayıcı bilgi yazma zorunluluğu vardır.

İthalatı yapılan ürünlerin etiketleme, sağlık ve güvenlik ile ilgili kurallara uymaları yasal zorunluluktur. Yabancı ürünlere uygulanan özel kurallar bulunmamakla beraber ülkeye ihraç edilecek ürünler için Romence etiket hazırlanması gerekmektedir.

J) Teknik Engeller

Romanya tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye www.teknikengel.gov.tr sitesinden erişilebilmektedir.

Ticarete Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu

çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Romanya, 1970 yılından bu yana Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization/WIPO) üyesidir. Fikri mülkiyet hakları konusunda dünyadaki en önemli anlaşmalar olan Paris Konvansiyonu, Bern Konvansiyonu ve TRIPs Anlaşması'nı imzalamıştır. Fikri mülkiyet hakları ile ilgili ulusal mevzuatı bütünüyle Avrupa Birliği normları ile uyumlaştırılmıştır. Ülke Avrupa Patent Konvansiyonu üyesidir. Buluşlar, markalar, coğrafi işaretler, endüstriyel tasarım ve diğer fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin resmi kurum Telif Hakları ve Markalar Bürosudur.

Ülke, patentler, ticari markalar ve telif hakları ile ilgili mevzuatı düzenleyerek hukuki çerçeveyi tamamlanmış olmasına rağmen, uygulamada halen sorunlar yaşanmaktadır.

Sahte ve taklit ürünler ile mücadele, bu nedenle ülkenin birincil öncelikleri arasında yer almaktadır. Konu ile ilgili çıkartılan mevzuat, idari kapasite yetersizliği nedeniyle etkin bir biçimde uygulanamamaktadır. Avrupa Komisyonu, konu ile ilgili olarak ülkenin sınır kontrollerini artırması ve çeşitli kamu kurumları arasında daha fazla iş birliği içinde çalışılması yönündeki önerilerini ve uyarılarını ülkeye sunmaktadır.

B) Dağıtım Kanalları

Büyük paketleyici ve işleyici firmalar daha fazla oranlarda ihracatçıdan veya doğrudan üreticiden alma yoluna gitseler de tedarik zincirinde ithalatçıların rolü hala önemlidir. Romanya'da birçok büyük market de ürünlerini doğrudan ithal etme veya büyük ithalatçılardan temin etme yoluna gitmektedir. Marketler özellikle kendi markalarıyla satışını yaptıkları fason ürünleri doğrudan lokal üreticiden veya ihracatçılardan temin etmekte olup, acente/temsilcilikler vasıtasıyla yapılan alımlar düşük düzeylerde kalmaktadır. Toptancılar ise genellikle gıda ürünlerinin perakendeciler vasıtasıyla tüketicilere ulaştırılması yönünde hareket etmektedir. Romanya'da daha önce küçük marketlerin domine ettiği perakendecilik sektöründe ise modern perakendecilik anlamında hiper ve süper marketlerin payı artış göstermiştir.

Tüketiciye gıda ürünlerinin sunulması büyük oranda süpermarket ve hipermarketler yoluyla yapılmaktadır. Ülkede ulusal veya uluslararası büyük zincir mağazalar mevcut olup, bunlar perakende dağıtım kanalının en önemli aktörleridir. Büyük hipermarketlerin birçoğu kendi markalarıyla fason üretim yaptırmakta, bazıları da doğrudan ithalat yoluna gitmektedir. Bu anlamda ihracatçılarımızın son tüketiciye ulaşmaları da (işletmeden son tüketiciye satış) mümkün görünmektedir. Ancak, özellikle küçük ve orta ölçekli ihracatçı firmalarımızın doğrudan bu satışı gerçekleştirmeleri güç olabilir. Çünkü böyle bir satışın ancak yerinde yapılacak güçlü bir tanıtım ve tutundurma kampanyası ile gerçekleştirilmesi mümkün görünmektedir. Ayrıca pazarda iyi bir müşteri portföyüne ve etkin bir dağıtım kanalına sahip olan, bölgesel pazarlardaki gelişmeleri ve tüketici tercihlerini iyi analiz edebilen bir ithalatçı/tüccar firmayla çalışılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

C) Tüketici Tercihleri

1989 sonrasında hızlı bir değişim sürecinin yaşandığı Romanya'da bireysel tüketim eğilimleri hızla değişmiştir. Romanya pazarı ana hatlarıyla; farklı gelir gruplarından oluşan, diğer gelişmekte olan ülkelerdeki pazar yapıları ile benzerlik gösteren ve ticaretin alışveriş merkezleri ve elektronik ticarete kaydığı bir pazar olarak özetlenebilir. Tüketici eğilimlerini belirleyen temel unsurlar marka, fiyat, kalite ve hizmet koşulları olarak sıralanabilir. Türk malı imajı ve Türk markalarının Romanya pazarındaki konumu oldukça yüksek seviyededir.

İletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte e-ticaret hızla gelişmektedir. Hemen her sektörde yerel, Orta ve Doğu Avrupa ya da AB genelinde ticaret yapılan pek çok e-ticaret sitesi bulunmaktadır. Ayrıca firmalar kendilerine ait siteler üzerinden satış yapabilmektedirler.

Romanya pazarında reklam ve promosyon faaliyetleri firmaları avantajlı duruma getirmektedir. Öte yandan, e-ticarete satış, ödeme, teslimat, iade/değişirme gibi hizmetler öne çıkmaktadır. Tüketiciler ile doğrudan iletişimde olmak için Romence sitelerin oluşturulması ve Romence iletişim kurabilecek elemanların istihdam edilmesi diğer önemli hususlardır.

Dayanıklı tüketim mallarında ise satış sonrası servis hizmetleri önemlidir. Satış sonrası hizmetlerinin düzeyi tatmin edici olmaktan uzak olduğu Romanya'da, hizmet ağının oluşturulması, bu amaçla yerel hizmet merkezlerinin oluşturulması ya da yerli ortaklarla iş birliği yapılması, yerel ortakların hizmetlerinin iyileştirilmesi için eğitilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi tüketici tercihleri üzerinde kayda değer olumlu etkiler yaratacaktır.

Ülkenin komünizmden çıkışı sonrasında yaşadığı dönüşüm nüfusun bir kısmının satın alma gücü önemli ölçüde artırmıştır. Vergiler çıkarıldıktan sonra hane halkı gelirlerinin yaklaşık %79,3'lük kısmı harcanabilir gelir olarak değerlendirilmektedir. Romanya'da harcanabilir kişi başına gelir Polonya, Slovakya gibi ülkelerin altında, Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan gibi ülkelerin ise üzerindedir. Bununla beraber tasarruf eğilimleri düşük ve tüketim eğilimleri yüksek olan Romenlerin yaşam standartları artmaya devam etmektedir. Bu durum ülke pazarını özellikle ev eşyaları ve tüketiciye yönelik elektronik eşyalar bakımından cazip bir pazar haline getirmektedir.

Ülkedeki tüketicilerin ana harcama kalemlerine bakıldığında en büyük payı, yiyecek ve içecek için yapılan giderlerin almakta olduğu görülür. Diğer önemli harcama kalemleri ise taşıt araçları, giyim eşyaları, ev eşyaları, turizm, sağlık ve ulaşım giderleri olarak sıralanabilir.

Diğer taraftan, ülkede artan gelir dağılımı farklılığı, farklı gelir gruplarındaki tüketicilere farklı ürün ve stratejilerle yaklaşmak gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

D) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Romanya'ya ihracatımız içerisinde önemli yer tutmakla birlikte pazar potansiyelinin daha az kullanıldığı endüstriyel ürünler pazarı genel anlamda bakıldığında diğer ürünlerden önemli bir farklılık göstermemekle beraber; ürün fiyatı kadar kalite, ürün güvenliği, satış sonrası hizmetler ve pazarda süreklilik diğer faktörlere göre daha öncelik arz etmektedir.

E) Reklam ve Promosyon

Yabancı firmaların Romanya pazarında kullanabilecekleri reklam olanakları son dönemde artmıştır. Televizyonun dışında kalan reklam araçları arasında radyo, yazılı basın, filmler aracılığıyla duyuru ve kapı dolaşmak suretiyle yapılan reklam gibi araçlar yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Billboard reklamcılığı hızla gelişmektedir. Toplu taşıma araçları üzerine de reklam alınabilmektedir.

Pazara kendi markası ile girmek isteyen ve özellikle de tüketim malları ihraç eden firmalar için mümkün olduğunca reklam ve promosyon faaliyeti yürütülmesi, özellikle de televizyon ve radyo gibi kitle iletişim medyasının kullanılması faydalı olabilecektir. Romen tüketiciler, televizyon, radyo ve billboard reklamcılığında çok etkilenmekte, bu reklamlarla tanıtılan ürünlerin çok güvenilir olduğunu düşünmektedir.

Diğer taraftan, uzmanlaşmış kuruluşların Romanya için pazar araştırması ile ilgili hizmetler verdikleri bilinmektedir.

Ayrıca, Kanal D Romanya'da Romence yayın gerçekleştirmekte ve takip edilen TV kanalları arasında yer almaktadır.

F) Kamu İhaleleri

Romanya kamu alımları SEAP adındaki elektronik satın alma sistemi üzerinden yapılmaktadır. <https://www.e-licitatie.ro/pub> isimli siteden yayınlanan ihalelere ve sistem hakkında detaylı bilgiye ulaşılması mümkündür.

Kamu alımlarının ve ihalelerinin takibi, önemli ihaleleri üstlenen firmalarla iletişim halinde olunması, sektör tarafından aranılan kalite belgelerinin edinilmesi, müşteri ilişkilerini yerine getirebilecek, müşterilerin olası talep ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek yerel yapılanmanın oluşturulması önem arz etmektedir. Romanya'da son dönemde özellikle alt yapı alanın pek çok otoyol ihalesi açılmakta olup, bu durumun müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarımız için fırsat olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Romanya'da 13,3 milyon hektar ekilebilir toprağa sahiptir. 10 hektarın altında toprağa sahip çiftliklerin sektördeki oranı %98'dir. Ülkenin nüfusunun yarısına yakını kırsal bölgelerde yaşamını sürdürmektedir. Tarım sektörünün Romanya'nın GSYİH'si içerisindeki payı %4,2 seviyesindedir.

Romanya, AB ülkeleri arasındaki en büyük hububat üreticileri arasında yer almaktadır. Ülkenin diğer önemli tarımsal ürünleri ise kolza ve patatestir.

Yakın gelecekte tarım sektöründeki dış ticaret açığının devam etmesi beklenen Romanya'da ihracatçılarımız açısından potansiyel taşıyan sektörlerin yaş meyve sebze, şekerli ve çikolatalı mamuller, unlu mamuller, konserve meyve sebze, sert kabuklu meyveler, yağlı tohumlar, bisküviler, gıda müstahzarları, su ürünleri ve alkolsüz içecekler olduğu değerlendirilmektedir.

Hayvancılık sektöründe de büyük baş, küçük baş ve kümes hayvancılığında üretim faaliyetleri yeterli ölçüde bulunmaktadır. Bunun dışında, süt ve peynir ürünlerinde yerli ürünlerin yanı sıra pazarda AB ülkelerinin ürünlerinin yaygın olduğu görülmektedir.

B) Sanayi

Romanya'daki otomotiv üretimi binek araçları üzerine yoğunlaşmış olup, 2020 yılında 438 binin üzerinde araç üretilmiştir. Üretici firmalar ise Ford ve Renault'un parçası olan Automobile Dacia'dır. Dacia Renault grubu Romanya'nın en büyük firması olma niteliği taşımaktadır. Piteşti ilinde bulunan Dacia-Renault ile Ford Craiova üretim tesislerine Romanya'da yerleşik otomotiv aksam parça üretimi gerçekleştirilen Türk firmalarımızca da önemli ölçüde girdi tedarik edilmekte olup, anılan iki üretim tesisi ülkemiz otomotiv sanayii ihracatı için de önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, otomotiv yan sanayi sektörü ekseriyetle Romanya'da üretim tesisleri olan yabancı firmaların etkisi altındadır. Söz konusu firmaların bazıları Continental, Michelin, Autoliv, Schaeffler, Johnson Controls, Delphi, Pirelli, Leoni, Draxlmaier, Yazaki, Daimler firmalarıdır.

Romanya, tekstil ve konfeksiyon üretiminde uzun bir geleneğe sahiptir. 1990'dan önce, önemli bir giyim üreticisi olan Romanya'da tekstil ve hazır giyim endüstrisi devlete aitti. Sektör, dikey olarak entegre edilmiş büyük üretim tesisleriyle karakterize edilmiştir. APACA veya Braiconf gibi şirketler 1950'lerde kurulmuştur. APACA dokuz hektarlık bir alanı kaplıyordu ve komünist dönemde 18.000'den fazla kişiyi istihdam ediyordu. Her ikisinin de çok güçlü markaları ve kendi tasarımları bulunmakta idi.

1990 yılında merkezi planlamanın çökmesinden sonra, tekstil ve hazır giyim sektörlerinde özelleştirme süreci başlamış ve büyük tesisler daha küçük birimler halinde yeniden düzenlenmiştir. Bu dönemde, birçok yerli üretici, Batı Avrupa ve ABD'deki büyük alıcılar için 13 / 22 T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021 fason üretim- lohn veya CMT (kes-dik-kes) sistemi-altında faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu durum, yerel yatırımların artmasına ve teknolojik ekipmanın yükseltilmesine öte yandan, yerel olarak üretilen kumaş ve aksesuarlara olan talebin azalmasına neden olmuştur. Halihazırda Romanya'da entegre üretim yapan tekstil fabrikalarının işlerliği azalmış ve hazır giyim alanında ithal ürünlere olan rağbet artmıştır. Bu bağlamda hazır giyim ve ev tekstili ürünlerinde ülkemiz ihracatçıları için potansiyel olabileceği değerlendirilmektedir.

Romanya'nın planlı ekonomi döneminde gelişen kimya/petrokimya endüstrisi, kötü yönetim, koordineli bir kalkınma stratejisinin olmaması ve yabancı ülkeler ile rekabet nedeniyle geçiş döneminde oldukça olumsuz etkilenmiştir. Bir zamanlar Güneydoğu Avrupa'nın en büyük kimyasal şirketlerinden biri olan Oltchim iflas etmiştir.

Romanya'da faaliyet gösteren iki büyük doğalgaz şirketi olan Romgaz ve OMV 'nin petrokimya yatırımlarının ve Chimcomplex'in, yerel petrokimya endüstrisinin canlanmasına yol açabilme ihtimali mevcut bulunmaktadır.

Ayrıca, Romanya'da makina imalat sanayi, demir çelik sektörlerinin ülkemiz ihracatçıları açısından potansiyel taşıyabileceği düşünülmektedir.

C) Hizmetler

Pandemi döneminin etkisi olarak sağlık sektöründeki projeler hız kazanmış olup, bu kapsamda birçok proje yürütülmektedir. Birçok sağlık kuruluşu bu projeler kapsamında AB kaynaklarından da yararlanmaktadır.

Özel sağlık hizmetleri yaygınlaşmakta olup, bu alanda başı çeken kurumlar Medlife ve Regina Maria firmalarıdır.

Ayrıca, pandemi öncesi dönemde Romanya'dan ülkemize gelen turist sayısında bir artış kaydedilmiş olup, pandemi koşullarına bağlı olarak turizm sektörü açısından fırsatlar olabileceği değerlendirilmektedir.

Çoğu sektörden farklı olarak bilgi teknolojileri sektörü pandemi döneminden farklı etkilenmiştir. Bilhassa karantina dönemlerinde artan talep sektörü olumlu yönde etkilemiştir. Söz konusu dönemin dijitalleşmenin artışına olan etkisi de sektör için fırsat niteliği taşımaktadır. Romanya IT sektöründe uzmanlar tarafından Avrupa'nın Hindistan'ı olarak nitelendirilmektedir.

Teknoloji alanındaki yoğun istihdam, güçlü altyapı imkanı, AB fonları pazarın güçlü yanları olarak öne çıkmaktadır.

D) Madencilik

Romanya maden çeşitliliği açısından oldukça zengin bir ülkedir. Kömür, demir cevheri, bakır ve krom rezervleri bulunmaktadır. Petrol üretimi bulunmakla birlikte ülke ihtiyacını karşılamak için yeterli değildir.

E) Enerji

Doğalgaz rezervleri bakımından oldukça önemli bir konumdadır. Romgaz ve Petrom bu alandaki en önemli firmalardır.

Ayrıca, rüzgâr ve güneş enerjisi alanında yatırımlar bulunmakta olup, AB'nin "yeşil enerji"yi destekleyen fonlarının da etkisi ile bu alandaki yatırım fırsatlarında artış olabileceği düşünülmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) İş Kültürü

Romanya'da iş ilişkilerini belirleyen özel birtakım gelenekler yoktur. Batı iş dünyasının uyguladığı standartlar uygulanır. Bununla beraber, Batı Avrupalı iş adamlarından farklı olarak Romenler dakikliğe çok büyük önem vermemektedir.

Romenler sıcakkanlı insanlardır. Yabancıları oldukça iyi karşılarlar. Tanışmalarda tokalaşırlar ve ziyarete gidildiğinde normal nezaket kuralları uygulanır. Toplantılarda kartvizit bulundurmak ve tanışılan kişilere vermek önemlidir. İkili ilişkilerde zaman zaman tercüman kullanımı gerekebilmektedir. İş çevrelerinde yaygın yabancı dil İngilizce olmakla beraber, zaman zaman tercümana ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu nedenle, tercümana ihtiyaç duyulup duyulmayacağı hususunun önceden tesit edilmesinde fayda görülmektedir.

B) Para Kullanımı

Romanya'nın resmi para birimi RON'dur (Yeni Lei). Ülkede kiralama ve otel harcamalarında Euro da yaygın olarak kullanılmaktadır.

1889/2005 sayılı AB Yönetmeliği çerçevesinde çıkartılan 195/2008 sayılı Kararname uyarınca, AB ülkelerine (Romanya dâhil) giriş ve çıkışlar esnasında 10.000 Euro'yu aşan miktardaki her türlü nakit para ve anılan kararnamenin 1. maddesi uyarınca nakit para olarak kabul edilen çek, senet vb. kıymetli evrakın gümrük idaresine bildirilmesi gerekmekte olup, söz konusu bildirim yapılmadığı takdirde, kontrollerde tespit edilen nakit para/kıymetli evrakın değerinin 10.000 Euro'yu aşan kısmının % 40'ına kadar varan miktarlarda cezai müeyyide, ayrıca nakit para/kıymetli evraka el konulması söz konusu olmaktadır.

Bu çerçevede, ağır cezai müeyyidelerle karşılaşılması bakımından vatandaşlarımızın Romanya'ya (ve diğer AB ülkelerine) yapacakları seyahatler esnasında ve AB ülkelerinden ayrılırken yanlarında bulunduracakları nakit para ve kıymetli evrakla (başkasına devredilmesi önünde bir kısıtlama olmayan nama yazılı çekler dâhil) ilgili beyan yükümlülüklerine riayet etme konusunda azami hassasiyet göstermelerinin yararlı olacaktır.

C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve Romanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

Türk vatandaşlarından umuma mahsus pasaport sahiplerinin Romanya'ya ziyaret edebilmeleri için vize almaları gerekmektedir. Romanya Schengen'e dahil değildir, ancak Schengen vizesi olan vatandaşlarımız ayrı bir vize almaksızın Romanya'yı ziyaret edebilmektedirler.

D) Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

- 1-2 Ocak (Yeni Yıl)
- 24 Ocak (Birleşme Bayramı)
- Ortodoks takviminde Paskalya tarihleri değişkendir. Nisan ayı içinde kutlanmaktadır.
- 1 Mayıs (İşçi Bayramı)
- 1 Haziran Çocuk Bayramı
- 20-21 Haziran Dini Bayram (Rusalii)
- 15 Ağustos Dini Bayram (Aziz Meryem)
- 30 Kasım Dini Bayram (Aziz Andrei)
- 1 Aralık (Romanya Ulusal Günü)
- 25-26 Aralık Dini Bayram (Noel)

Banka ve kamu kurumlarının mesai saatleri 09.00 ile 17.00 arasında olmakla birlikte saat 16.00 öncesinde gerekli işlemlerin tamamlanmasında ve Cuma günleri şehir dışına yapılan seyahatlerin yaygın olması nedeniyle Romen makamları veya firmalar ile gerçekleştirilecek görüşmelerin Cuma öğleden sonraya bırakılmaması ile önceden randevu alınması tavsiye edilmektedir.

E) Kullanılan Lisan

Romanya'da resmi dil Romence'dir Romence'de Latin alfabesi kullanılır. Bunun yanı sıra, ülke halkının çoğunluğu özellikle gençler İngilizce bilmektedir. Ayrıca dilin yapısal benzerliği nedeniyle İtalyanca bilen kişiler Romence'yi anlayabilmektedir.

F) Ulaşım

Romanya ulaşım altyapısı yaygın olmakla beraber genellikle eski ve yetersizdir. Ülkenin tamına karayolu bulunmaktadır. Bu yolların sadece belli kısımları otoban/duble yoldur.

Türkiye ile Romanya arasında THY, Pegasus ve Romanya Havayolu şirketi TAROM uçak seferleri düzenlemektedir. Ülkeye deniz yolu yolcu taşımacılığı ise cruise gemilerinden ibarettir.

Romanya'nın ulusal havayolları şirketi olan Tarom, Romanya, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'nın önde gelen merkezlerine hizmet etmektedir. Ülkedeki tüm şehir ve kasabalarda havayolu servisleri mevcuttur.

Şehirlerin tamına demir yolu ile ulaşım mümkündür. Ancak gerek demir yolu şebekesi gerekse kullanılan trenler oldukça eskidir.

Ankara-Bükreş arası demir yolu seyahati 33 saat sürmektedir. Romanya içinde geceleri tren yolculuğu pek güvenli olmamakla beraber, Ankara-Bükreş hattında herhangi bir güvenlik sorunu yaşanmamaktadır. Ülkeye kara yolu ile gidişte, Bulgaristan sınırında transit geçiş vizesi almak mümkündür.

Ülke içinde otomobil ile seyahat edilmesi halinde trafik kurallarına çok dikkatle uyulması gerekmektedir. Bükreş'te, büyük otellerin Otopeni Havaalanı'na otobüs hizmetleri vardır. Ayrıca havaalanında araba kiralama şirketleri de bulunmaktadır. Ayrıca Otopeni havaalanından şehir merkezine sürekli servis bulunmaktadır.

İlaveten şehir içi ulaşımında toplu taşıma ve taksilerin yanı sıra Uber uygulaması da yoğun olarak kullanılmakta ve fiyat avantajı nedeniyle tercih edilmektedir.

G) Yerel Saat

Romanya, Greenwich'e göre 2 saat ileridedir. (GMT+2 saat) Türkiye ile Romanya arasında yaz aylarında saat farkı yoktur. Kış aylarında ise Romanya ile Türkiye arasında 1 saat fark bulunmaktadır.

H) Yerel Ölçü Birimleri

Ülkede metrik sistem kullanılmaktadır.

İ) Telefon Kodları

Ülkenin yerel telefon servisleri otomatik ve oldukça güvenilirdir. Uluslararası telefon ve telgraf bağlantıları genellikle iyidir.

Romanya'nın uluslararası telefon kodu 0040'dır. Ülke içinde alan kodları bulunmaktadır. Bükreş alan kodu 21, Köstence alan kodu 241'dir. Mobil telefon kullanımı çok yaygındır.

J) Konaklama

Romanya'da çok çeşitli oteller bulunmaktadır. Otel fiyatları, 50 dolardan başlayarak 250-300 dolara kadar çıkmaktadır. Ayrıca uzun dönemli kalınacak yerler de mevcuttur. Kalacak yer bulmak için uluslararası seyahat acenteleriyle ilişki kurulabilir ya da doğrudan temasa geçilebilir.

Otellerde genellikle, internet ve uluslararası telefon servisleri mevcuttur. Yatak, yemek ve diğer hizmet bedelleri yerel para ile yerel paraya çevrilebilen herhangi bir para birimiyle, seyahat çekleriyle ve kredi kartlarıyla ödenebilir. Nakit Amerikan Doları ve Euro, kolaylıkla değiştirilebilir olduğu için yaygın bir ödeme aracıdır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Romanya'da ticari faaliyette bulunmak için şirket kurulması zorunludur. Şirket kurmak için şirket merkezinin bulunduğu bölgenin Ticaret Sicil Kurumuna başvurulur.

Şirketin kuruluş belgesinde aşağıdaki bilgiler yer alır;

a. Ortakların adı ve soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri (özel kişiler için), ortakların ismi, adresi ve uyruğu (tüzel kişiler için),

b. Şirketin türü, ismi ve adresi (kira sözleşmesi veya tapu belgesi), varsa amblemi,

c. Faaliyet alanı,

d. Sermayesi (her ortağın hisse payları açıklanarak),

e. İdarecilerin isimleri,

f. Ortakların kar ve zarar payları,

g. Şubelerin adresleri veya açılacak olan şubelerin kuruluş şartları,

h. Şirketin çalışma süresi,

i. Şirketin feshedilme şekli.

Şirketin tüzel kişilik olarak yabancı şirket tarafından kurulmak istenmesi halinde aranan diğer belgeler şunlardır.

- Şirketin kurulacağı bölgedeki Ticaret Siciline hitaben yazılmış müracaat dilekçesi,

- Ana şirketin Tüzüğü'nün onaylanmış tercümesi,

- Aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde alınmış Yönetim Kurulu Kararı:

- kurulacak şirketin adresi,

- faaliyet alanı,

- Ana şirketin kuruluşuna ilişkin tüm belgelerin onaylanmış tercümeleri,

- Şubeye ait kira kontratı ve adresi,

- Her türlü hukuki sorumluluğu yüklendiğine dair temsilci tarafından verilecek belge,

- Her türlü vergilerin ödendiğine dair makbuz.

Sahtekârlık, yalan beyanda bulunma, rüşvet verme/alma suçlarıyla, 31/1990 sayılı Kanun'da belirtilen diğer suçları işleyenler kurucu olamazlar.

Limited şirketlerin minimum sermayesi 200 RON olup, ortakların payı 10 RON altında olmamak kaydıyla ortak sayısı 50'yi geçemez.

En az 5 ortakla kurulan Anonim şirketlerin sermayesi minimum 2.500 RON olacaktır.

Anonim şirketlerde, sermayenin %30'u kuruluş tarihinde, kalan kısmı ise 12 ay içinde yatırılır.

Aynı sermayenin getirilmesindeki gecikme nedeniyle ortaya çıkabilecek zarardan ilgili ortak sorumlu tutulur.

Nakdi sermayenin yatırılmasında geciken ortak, sermayenin yatırılması gereken tarih itibarıyla faiz ödemek zorundadır.

Kuruluş belgelerinde başka bir şekilde açıklama bulunmadığı durumlarda, kar dağıtımı sermayeye katkı oranında her ortağa ödenir. Kar dağıtımı sadece fiili karlardan ödenir. Sermayenin azalması halinde önce sermaye artırılır, sonra kar paylarının dağıtımı yapılır.

Şirketin tescili için, şirket kuruluş belgelerinin tasdik tarihinden itibaren 15 gün içinde, aşağıda belirtilen diğer belgelerle birlikte ilgili Sicil Memurluğuna başvurulması gerekmektedir.

- a. Şirketin kuruluş belgesi,
- b. Kuruluş belgelerinde açıklanan miktar ve şartlarda sermayenin yatırıldığına dair belge,
- c. Aynı sermayeye ait mülkiyet sahipliği belgeleri,
- d. Şirket idareci ve denetçilerinin işbu kanunun Ticari Şirketler Hakkındaki 31/1990 sayılı Kanun şartlarına uyacaklarına dair beyannameleri (noterden),
- e. Türkiye'den alınan ve noter tasdikli Adli Sicil Belgesinin tercümesi veya noterde verilecek beyanname,
- f. Pasaport.

Şirketin faaliyete geçmesi için yapılması gerekenler ise şunlardır:

- Şirketin faaliyet alanı ile ilgili makamlardan alınması gereken tüm onay ve ruhsatların Ticaret Sicili tarafından incelenmesi, kayıt tarihinden itibaren 5 gün içinde tamamlanır. Yetkili merciler onay veya ruhsatları 15 gün içinde verirler.

- Şirket merkezinin bağlı bulunduğu bölgenin Mahkeme Başkanı tarafından her adli yıl başında Ticaret Sicili'ne tayin edilen hâkimler, bedeli taraflarca ödenmek üzere, ekspertiz yapılması veya diğer gerekli belgelerin ibrazı konusunda karar alabilir.

- Anonim şirketlerde aynı sermaye katkısının tespitinde hâkim başvuru tarihi itibarıyla 5 gün içinde yeminli eksper seçer. Hâkim, tüm onayların alınmasını takip eden 5 gün içinde şirketin kurulması ve Ticaret Sicili'ne kayıt edilmesi hakkında karar verir.

- Hâkim kararının kesinleşmesinden sonra 24 saat içinde şirket tescil edilir ve bu tarih itibarıyla tüzel kişilik kazanır.

- Şirketin tescili ile birlikte, masraflar şirket tarafından karşılanmak üzere şirketin kuruluşu Resmî Gazete ve Vergi Dairesine bildirilir.

B) Temsilcilik Açmak

Temsilcilik açmak isteyen yabancı şirket 122/1990 sayılı Kanun gereği Romanya Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bağlı Dış Ticaret Departmanına başvurmaktadır.

Başvuru formu aşağıdaki bilgileri içermektedir:

- temsilcilik bürosunun adresi,
- temsilcilik bürosunun faaliyet alanı,
- temsilcilik bürosunun faaliyetlerini icra edeceği dönem,
- personel sayısı ve personelin görevi

Yabancı personelin isim, ikametgâh ve şirketteki görevine ilişkin bilgiler sağlanacaktır.

Yabancı şirketin, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Temsilciliğin kurulacağı şehirdeki Ticaret ve Sanayi Odası ve/veya diğer kurumlar tarafından verilen hizmetleri de talep etmesi gerekmektedir.

Temsilcilik yetkisinin verilmesi için aşağıdaki belgelerin temini gerekmektedir:

- Yabancı firmanın tüzel kişiliğini belgeleyen orijinal lisans, faaliyet alanı ve nominal sermayesi,
- Şirketin temel mali işlemlerini yürüten bankadan alınacak güvenilirlik belgesi,
- Şirketin tesciline ilişkin yasal formu belgeleyen şirket tüzüğü ya da diğer evraklar,
- Resmi olarak şirketle ilişkisi bulunan temsilcilerin onaylı vekâletleri,
- Şirketin yukarıda belirtilen yıllık gelir vergisini Romanya Ticaret Bankası kanalıyla Vergi Dairesi hesabına ödediğini gösteren belge.

Başvurunun yapılmasını müteakip 30 gün içerisinde, Romanya Dış Ticaret Departmanı yetkilendirme onayını verir ya da sebep göstermek suretiyle reddeder.

Bunu müteakiben, şirket, temsilci bürosunu Romanya Ticaret ve Sanayi Odasına kayıt ettirmelidir.

Temsilcilikler kendi başlarına ticari faaliyette bulunamamakta, ana şirket adına reklam ve tanıtım vb. faaliyetleri icra edebilmekte, fatura tanzim edememektedirler.

C) Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Romanya'da, her işveren ve de çalışan; diğer vergi mükellefleri gibi devletin sosyal, sağlık ve çalışma sigorta sistemine katkıda bulunmak durumundadır.

Sosyal ve Sağlık Sigortası; emekli maaşları, çocuk yardımı, hastalık ve diğer sosyal bakım hizmetlerini karşılarken, Çalışma Sigortası; asgari işsizlik ödenekleri ve istihdam yaratmaya yönelik diğer harcamaları karşılamaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi işveren ve çalışan sosyal sigorta sistemine katılmak zorundadır ve işveren ve çalışanların katkı payları brüt maaş üzerinden hesaplanmaktadır.

İşçinin sosyal güvenlik katkısına (CAS) ödeyeceği oran %25'tir. (daha önce %10,5 idi); işverenin ödeyeceği oran ise, normal, farklı ve özel çalışma şartlarına göre %0, %4, %8 olarak uygulanmaktadır.

Sağlık katkısı (CASS) oranı %10 değerinde olup, işçi (çalışan) statüsünde olan veya sağlık katkısını ödeme zorunluluğunda bulunan gerçek kişiler tarafından ödenecektir.

İşverenler, işçilere ödedikleri maaşlara ait gelirler için, %2,25 oranında işveren katkı payı (CAM) ödemektedirler.

D) Bankacılık Mevzuatı

Romanya'da irili ufaklı 40 banka bulunmaktadır. Bankalar tarafından icra edilen başlıca faaliyetler;

- Mevduat ve diğer geri ödenebilir fonları kabul etmek,
- Tüketici kredileri, ticari işlemleri finansmanı, ipotekli kredi vs den oluşan kredi vermek,
- Finansal leasing,
- Para transfer işlemi,
- Kredi kartı, seyahat çeki vb. ödeme vasıtaları oluşturmak ve yönetmek,
- Garantiler vermek ve taahhütleri yerine getirmek,
- Finansal konularda katılımcı, aracı ve danışmanlık yapmak,
- Diğer işlemler.

Romanya ekonomisinin büyüklüğü ile orantılı olmayan çok sayıda bankanın piyasada bulunduğu, bunun piyasada pay kapmak arzusundan kaynaklandığı, büyük bankaların finansal güçleri karşısında küçük bankaların rekabet etmelerinin ve varlıklarını sürdürmelerinin zor olduğu, yakın gelecekte küçük bankalarının büyükler tarafından satın alınmasının kaçınılmaz olacağı, özellikle büyük bankaların fonlarını kullandırmak istenmeleri ve piyasa payını artırmak istemeleri nedeniyle kredi faizlerinin düşük ve yatırım yapmak için uygun olduğu sektörün uzmanları tarafından ifade edilmektedir.

Romanya’da kaynağı belgelenemeyen paranın bankacılık sistemine sokulması mümkün değildir. 10000 Euro ve üzeri bir meblağın hesaba yatırılması, çekilmesi, havale edilmesi vs. için paranın kaynağının veya kullanma amacının belgelenmesi (döviz bozdurma belgesi, gibi) istenmektedirler (10000 Euronun üzerindeki işlemler Merkez Bankasına bildirilmektedir).

Bankalardaki mevduatları güvence altına alan Garanti Fonu 1996 kurulmuştur. O tarihten itibaren sadece yerli ve yabancı kişilerce yerel ve yabancı para cinsinden açılan mevduatlar güvence sağlayan Fon, 2004 yılı Temmuz ayından başlayarak tüzel kişiliklerce açılan mevduatları da güvence altına almıştır.

Banca Comerciale Romana (BCR), Banca Romana Pentru Dezvoltare (BRD), Raiffeisen Bank SA, ABN AmroBank(Romania) SA, ING Bank, Alpha Bank Romania ile Türk sermayeli Garanti BVA ve Credite Europe Bankaları ülkenin önemli bankaları arasındadır.

Ayrıca, ülkemizin de hem donör hem de faydalanıcı konumunda olduğu Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının (EBRD) Bükreş’te ofisi bulunmaktadır.

E) Çalışma ve Oturma İzinleri

Çalışma müsaadeleri, Çalışma Bakanlığı, İş Kurumu (adresi: Str.Valter Maracineanu no.1-3 kat.4 oda:326 sektör 1, tel:0040 21 315 27 42) tarafından verilmektedir. Herhangi bir bilginin temin edilmesi veya dilekçelerin verilmesi için halkla ilişkilerin mesai saatleri 9.00-14.00 arasındadır.

Şirket kurulma işleminin tamamlanmasından sonra yatırımın Romanya ekonomisine katkısını da gösteren yatırıma ilişkin fizibilite raporunun Yabancılar Ofisi (ARIS)’ne sunulması yatırım için onay alınması gerekmektedir. Bu onayın alınmasının ardından Türkiye’de bir banka hesabında 50 bin Euro bulunduğunu gösteren bir belge ile birlikte Romanya’nın o ülkedeki konsolosluklarından 3 ay süreli ticari vize temin edilmektedir. (Oturma müsaadesi almak isteyen her ortak ve şirket kuruluşunda idareci olarak bildirilen yabancı uyruklu kişi

belirtilen miktarda paraya sahip olduğunu ayrı ayrı belgelemek zorundadır.) Ticari vizesini alan yatırımcı Romanya'ya gelerek yatırım için gerekli çalışmaları başlatabilir. Üç aylık sürenin bitiminden önce istenen belgeler derlenerek Yabancılar Polisine 1 yıl süreli oturma müsaadesi için başvurulmaktadır.

ARİS'ten onay alınamaması halinde yatırımcının Romanya'da oturma müsaadesi alması mümkün olamamaktadır. O durumda yeni bir yatırım projesi ile yeniden onay başvurusunda bulunulması mümkündür. Ancak bu onayın alınması da tek başına yeterli olmayıp, şirket ve sahibinin diğer kurumlara karşı mükellefiyetlerini yerine getirmiş olduğunu belgelemesi istenmektedir.

Oturma müsaadesi alınması için Romanya İç İşleri Bakanlığı bünyesindeki Yabancılar Kurumuna gerekli belgelerle başvurulmaktadır.

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.